

13. Nagao, Gadjin M. Mādhyamika and Yogācāra: A Study of Mahāyāna Philosophies. Collected Papers of G. M. Nagao. – Dehli: Sri Satguru Publications, 1992. – 318 p.
14. The Perfection of Wisdom in Eight Thousand Lines & Its Verse Summary / Transl. by E. Conze. – Bolinas: Four Seasons Foundation, 1975. – 329 p.
15. Thesaurus Literaturae Buddhicae (University of Oslo) // [Електронний ресурс] – Режим доступу: www2.hf.uio.no.
16. Zürcher E. The Buddhist Conquest of China: The Spread and Adaption of Buddhism in Early Medieval China. – Leiden: Brill, 2007. – 472 p.

Надійшла до редакції 25.01.2018

УДК 343.35:35.08

Ковнєров О.

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії,
соціально-політичних і правових наук
Донбаського державного педагогічного університету

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО МОЛОДІЖНОГО СЕРЕДОВИЩА В ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОМУ СВІТІ

В статті досліджується сучасне українське молодіжне середовище, яке стало осередком нових цінностей, тенденцій, принципів і перспектив розвитку. Швидкі соціальні зміни сприяють пошуку молодим поколінням відповідей, адекватних вимогам нового часу, що, у свою чергу, перешкоджає засвоєнню духовного досвіду, форм правової свідомості і поведінки старших поколінь. Піклування про підтримку і розвиток молодіжного середовища є одним з найважливіших, пріоритетних напрямів діяльності держави, що постійно здійснюється з урахуванням її можливостей на політичному, соціальному, економічному, законодавчому та організаційному рівнях, для створення сприятливих передумов життєвого самовизначення та самореалізації молодих людей, вирішення нагальних проблем молоді, підтримки її інноваційної діяльності, громадської активності. Акцентується увага на жорсткому прагматизмі, точному розрахунку, державному інтересі, що виникає на шляху розвитку демократії, ринкової економіки та відкритого суспільства в Україні, і активного її входження в світову спільноту, що потребують

внесення певних поправок, тактичних змін у напрямках трансформації молодіжного середовища, вивчення тенденцій їх розвитку в епоху глобалізації. В статті використано: діалектичний метод, системний, структурно-функціональний метод.

Ключові слова: *молодіжне середовище, глобалізація, молодь, соціальне середовище, державна політика.*

Kovnerov O.

Phd in Philosophy, Associate Professor of Philosophy, socio-political and law sciences department of Donbas state pedagogical university

THE PROBLEMS OF THE UKRAINIAN YOUTH ENVIRONMENT IN THE GLOBALIZATION WORLD

The modern Ukrainian youth environment, which became the center of new values, trends, principles and prospects of development is examined in the article.

Fast social changes promote the search of questions of young generations which correspond with the demands of modern times, but in turn, prevent the mastery of spiritual experience, forms of legal knowledge and behavior of older generations.

Concern for the support and development of the youth environment is one of the most important and priority directions of the state's activity, which is constantly being carried out taking into account its capabilities at the political, social, economic, legislative and organizational levels, to create favorable conditions for life self-determination and self-realization of young people, solving urgent problems of youth, support of their innovation and public activity.

The attention is concentrated on rigorous pragmatism, precise calculation, public interest in the development of democracy, a market economy and an open society in Ukraine, and its active entry into the world community, requiring some adjustments, tactical changes in the transformation areas of the youth environment, studying trends of their development in the era of globalization.

Key words: *youth environment, globalization, youth, social environment, state policy.*

Ковнеров А.

кандидат философских наук, доцент кафедры философии,
социально-политических и правовых наук
Донбасского государственного педагогического университета

ПРОБЛЕМЫ УКРАИНСКОЙ МОЛОДЕЖНОЙ СРЕДЫ В ГЛОБАЛИЗАЦИОННОМ МИРЕ

В статье исследуется современная украинская молодежная среда, стала центром новых ценностей, тенденций, принципов и перспектив развития.

Быстрые социальные изменения способствуют поиску молодым поколением ответов, адекватных требованиям нового времени, что, в свою очередь, препятствует усвоению духовного опыта, форм правового сознания и поведения старших поколений. Забота о поддержке и развитии молодежной среды является одним из важнейших, приоритетных направлений деятельности государства, постоянно осуществляется с учетом его возможностей на политическом, социальном, экономическом, законодательном и организационном уровнях, для создания благоприятных предпосылок жизненного самоопределения и самореализации молодых людей, решения насущных проблем молодежи, поддержки ее инновационной деятельности, общественной активности. Акцентируется внимание на жестком прагматизме, точном расчете, государственном интересе, возникающих на пути развития демократии, рыночной экономики и открытого общества в Украине, и активного ее вхождения в мировое сообщество, требующих внесения определенных поправок, тактических изменений в направлениях трансформации молодежной среды, изучение тенденций их развития в эпоху глобализации. В статье использованы: диалектический метод, системный, структурно-функциональный метод.

Ключевые слова: молодежную среду, глобализация, молодежь, социальная среда, государственная политика.

Постановка проблеми: Сьогодні українське молодіжне середовище, в загальних рисах повторює основні визначення громадянського суспільства. Разом з тим, українське молодіжне середовище має свою специфіку, обумовлену статусом молоді – особливої соціально-демографічної групи, яка має власні потреби та інтереси, мотиви діяльності і розвитку. Креативна сучасна українська молодь стала іншою, ніж 10–20 років тому, так як радикально трансформується її світогляд, певні життєві цінності, що представляє певний стратегічний ресурс держави і суспільства та суб'єкт соціальної і економічної політики.

Сьогодні світ полонили війни, тероризм, нові субкультури, релігійні організації, певні цінності, основу яких склали задоволення певних духовних і матеріальних потреб і ринкових відносин, відкритість до цивілізаційного світу і налаштованість на співпрацю, національні інтереси й загальнолюдські пріоритети. І під тиском нових цінностей, та медіа ці зміни в державі першою відчула молодь, яка почала протестувати та вийшла на майдани, підняла гасла заради справедливості і добробуту, закликала до проведення реформ, які б ввели українську державу в когорту цивілізованих країн світу. Сьогодні молодь незалежної країни відчула те, що майбутнє може бути забезпеченим лише власними зусиллями – освітою і працею, відповідальністю та іншими чеснотами, виробленими й апробованими цивілізаційним розвитком людства. Більшість молодих людей стала реалістами, віддала перевагу цінностям, які

забезпечують стабільність і людський розвиток, гарантований успіх і комфортне, забезпечене існування. Перш за все молодь несе певні цінності та настрої, які нівелюють в державі, тому необхідно створення належних умов для надання їй правових і матеріальних гарантій щодо здійснення її прав і свобод, її широкого залучення до активної громадської, економічної, соціальної діяльності, надання державою кожній молодій людині соціальних послуг з навчання, професійної підготовки, виховання, духовного й фізичного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед сучасних зарубіжних авторів передусім слід було б назвати таких, як Р. Арон, Д. Белл, М. Вебер, З. Бжезинський, Дж. Сорос, О. Тоффлер, Ф. Фукуяма, М. Евтух, В. Бех, В. Андрущенко та ін. В їх працях проаналізовані такі питання, як місце, соціальний статус і роль молоді та середовища її життєдіяльності в структурі світових змін, відповіді молоді на виклики сучасного світу. І можна не погодитись з тим, що виокремлення молоді в якості центрального компонента об'єкту молодіжної політики вимагає чіткого визначення поняття «молодь» та критеріїв цієї соціально-демографічної групи.

Мета статті – окреслення та трансформація укоріненості молодіжного середовища та осмислення його чинників її становлення в епоху глобалізаційних змін, що передбачає послідовне розв'язання таких задач: а) акцентувати, результатом чого є молодіжне середовище як втілення певної державної політики; б) наголосити та з'ясувати світоглядну та ментальну позицію молодої людини, а саме в якому середовищі вона перебуває, як вона реагує на певні життєві колізії.

Виклад основного матеріалу. Молодь як соціальна група – це не лише кількісна сукупність, але частина соціального організму, якій притаманні певні функції [1, с. 10]. Молодь є специфічною соціально-демографічною групою суспільства, це спільність людей нового покоління (за віком і соціальним призначенням, роллю), яка природно і об'єктивно включена у різні соціально-демографічні, освітні, професійні, етнічні, та інші соціальні групи, існуючі у історично-конкретному суспільстві. Тож молодь слід розглядати не тільки у якості вікової когорти, але і як групу, яка знаходиться в особливій стадії соціокультурної еволюції поколінь, на якій молоді люди набувають статусно-рольових функцій.

Серед інших соціально-політичних груп молодь є досить динамічною частиною суспільства. Прискорення темпів громадянського суспільства і швидкий перебіг життя зумовило підвищення ролі та значення молоді в політичних процесах. Чим швидше відбуваються соціальні зміни, тим швидше серед молодого покоління з'являються малі соціальні групи, політична культура яких буде явно відрізнятися від культури старших поколінь. Адже швидкі соціальні зміни сприяють пошуку молодим поколінням відповідей, адекватних вимогам нового часу, що, у свою чергу, перешкоджає засвоєнню духовного досвіду, форм правової свідомості і поведінки старших поколінь.

І перш за все молодь – це суспільна диференційована соціально-духовна спільнота, якій притаманні специфічні світоглядні, психологічні, пізнавальні, культурно-освітні тощо властивості, що характеризують її біосоціальне дозрівання як здійснення самовиразу її внутрішніх сутнісних сил і соціальних якостей.

Молодь тому і є специфічною спільнотою, що її суттєві характеристики і риси, на відміну від представників старших поколінь і вікових груп, знаходяться в стані формування і становлення. Сутністю молоді та проявом її головної соціальної якості є міра досягнення нею соціальної суб'єктності, ступінь засвоєння суспільних відносин та інноваційної діяльності.

Стосовно молодого покоління можна вести мову як про первинні, так і вторинні його особливості. До первинних (або основних) належать фізіологічні, психологічні, вікові та соціальні характеристики. Щодо вторинних (другорядних), то вони впливають з первинних і виявляються залежно від виду громадсько-корисної діяльності, місця проживання, соціального статусу [1, с. 64].

Соціальні особливості молоді визначаються специфічною позицією, яку вона займає в процесі відтворення соціальної структури, а також здатністю не тільки успадковувати, а й перетворювати сформовані суспільні відносини [3, с. 154].

Конкретні умови буття молодих людей визначають особливості молодіжної свідомості, діалектична єдність структурних елементів якої й утворить спонукально-мотиваційні сутності сили молоді. Всередині цієї єдності виникає різноманіття суперечливих детермінацій, які опосередковують специфіку їхніх відносин до навколишньої дійсності і мотивацію соціальної діяльності.

При цьому однією з домінуючих тенденцій сучасності стає якісна диференціація молоді. Зростає її розшарування по соціально-економічних характеристиках. Тому поняття «молодіжне середовище» доцільно розглядати через аналіз поняття «молодіжні проблеми».

Отже, молодь, як центральний компонент молодіжної політики, є соціально-демографічною групою, що має наступні характеристики: на відміну від представників старших поколінь, основні ціннісні орієнтири, політичні установки молоді перебувають на стадії формування та становлення; молодь відрізняється критичністю, має здатність до швидкого опанування новими політичними знаннями та ідеями, виконання нових політичних ролей, пристосування до зміни умов політичного життя та, як правило, виступає носієм більш прогресивних та раціональних електоральних поглядів, звільнених від впливу міфів та стереотипів радянського виховання; представники молодого покоління, як правило, відчувають потужний запас життєвої енергії, що часом реалізується у політичній та електоральній активності.

Соціальні проблеми молоді – це не будь-які суперечності її життєдіяльності, а лише ті, що поглиблюються і свідчать про недостатність існуючих

способів їх вирішення, а, отже, призводять до появи дезорганізуючих процесів у системі «суспільство – молодь». Молодіжні проблеми поділяються на два типи: щодо першого, то йдеться про зрослі вимоги суспільства до молоді, щодо другого – про особистісні сподівання і прагнення молодих людей та труднощі їх реалізації [4, с. 101].

В сучасних умовах українська молодь є однією з найуразливіших в економічному та найбезправніших у соціально-правовому відношенні соціальних спільнот. Вона живе в умовах підвищеної соціальної напруги і психологічного дискомфорту. Внаслідок цього в молодіжному середовищі поширюються наркоманія, токсикоманія, алкоголізм, проституція, «дідівщина» та інші негативні явища. При цьому, за словами голови Спілки молодих політологів України А. Єременка, сучасна молодь є більш протестною, ніж креативною. Якщо проаналізувати існуючі молодіжні рухи, націлені на певні зміни, то основними формами їх діяльності є власне протестні акції, зокрема, проти підвищення оплати за навчання, проти заборони щодо мирних зібрань тощо. Більшість акцій за участю молоді проходить під загальною назвою «Молодь проти», акцій «Молодь – «за» фактично немає.

До числа особливо тривожних тенденцій відноситься падіння престижу загальної та професійно-технічної освіти; збільшення числа молоді, що починає трудову діяльність із низьким рівнем освіти і не має бажання продовжувати навчання; орієнтація багатьох ланок освіти на «потокове» відтворення робітників, службовців і спеціалістів без урахування вимог споживачів.

Освітній потенціал молоді не реалізується належною мірою також через невідповідність між системою освіти і потребами ринку праці. Відзначається тенденція до зниження якості освіти через низьку соціальну престижність педагогічної професії, критична застарілість матеріально-технічної бази закладів освіти всіх рівнів та недостатні темпи її модернізації.

Як вважають фахівці, цей стан залежить від того, що в Україні і далі зростає соціальна нерівність можливостей між різними верствами населення, що проявляється, наприклад, у відсутності доступу до якісного навчання, дозвілля, роботи. Це – зовнішні впливи, які відчуває на собі молодіжне середовище.

Разом з тим, політичні процеси, хвиля гуманітарного сплеску інтелектуалів з поверненням до національних джерел, слави, традицій, перспективи, побудови громадянського суспільства захопили всю українську молодь.

Знайомство зі світовою філософською думкою, зарубіжним способом життя, його цінностями, що відкривалися з перебудовою, вплив західних демократичних ідей на громадську свідомість викликали неоднорідні процеси в суспільстві. На різних рівнях розвитку молодих членів суспільства щось сприймається ними механічно, цілком, без осмислення, щось вибірково, щось заперечується через незнання чи, навпаки, виходячи вже зі свідомої, у силу наявної інформації, позиції.

Але для більшості молодих цінність традиційних ідеалів, авторитетів порушена. Триває процес пошуку нових. Нерідко має місце повернення до народних традицій, часто просто як данина часу, без усвідомлення їх глибинного смислу та значення [6].

На жаль, сьогодні, сучасна українська молодь є більш протестною, ніж духовною та креативною. Якщо проаналізувати існуючі молодіжні рухи, націлені на певні зміни, то основними формами їх діяльності є власне протестні акції, які лобіюють інтереси певних політиків зокрема, проти керівництва підвищення оплати за навчання, проти заборони щодо мирних зібрань тощо. Більшість акцій за участю молоді проходить під загальною назвою «Молодь проти», акцій «Молодь – «за» фактично немає.

Виходячи з цінностей суспільства, у якому живе молодь, освіта кращою її частиною сприймається як можливість розвитку для себе. Але не як спосіб реалізації в ньому [6, с. 120]. Цінності навчання, духовного споживання, освіти і творчості займають провідне місце у свідомості лише незначної частки молоді.

До числа особливо тривожних тенденцій відноситься падіння престижу загальної та професійно-технічної освіти; збільшення числа молоді, що починає трудову діяльність із низьким рівнем освіти і не має бажання продовжувати навчання; орієнтація багатьох ланок освіти на «потокове» відтворення робітників, службовців і спеціалістів без урахування вимог споживачів.

Освітній потенціал молоді не реалізується належною мірою також через невідповідність між системою освіти і потребами ринку праці. Відзначається тенденція до зниження якості освіти через низьку соціальну престижність педагогічної професії, критична застарілість матеріально-технічної бази закладів освіти всіх рівнів та недостатні темпи її модернізації.

Як вважають фахівці, цей стан залежить від того, що в Україні і далі зростає нерівність можливостей між різними верствами населення, що проявляється, наприклад, у відсутності доступу до якісного навчання, дозвілля, роботи. Це – зовнішні впливи, які відчуває на собі молодіжне середовище.

Разом з тим, перебудовчі процеси, хвиля гуманітарного сплеску інтелектуалів з поверненням до національних джерел, слави, традицій, перспективи, побудови громадянського суспільства захопили всю українську молодь.

Знайомство зі світовою філософською думкою, зарубіжним способом життя, його цінностями, що відкривалися з перебудовою, вплив західних демократичних ідей на громадську свідомість викликали неоднорідні процеси в суспільстві. На різних рівнях розвитку молодих членів суспільства щось сприймається ними механічно, цілком, без осмислення, щось вибірково, щось заперечується через незнання чи, навпаки, виходячи вже зі свідомої, у наявності інформації, позиції.

Висновки. Отже молодіжне середовище починається не тільки з певного світогляду, а також з молодіжної субкультури. Ми маємо на увазі, що молодіжна субкультура взагалі, а тим більше у зв'язку з трансформаційними політичними та економічними рухами, стає формою соціальної адаптації, і певною ланкою між традиційною культурою, загальноприйнятими цінностями та елементами «опору» по відношенню до «старого» соціально-культурного порядку і пануючої системи молодіжної політики та культури.

Кожна молодіжна субкультура характеризується, насамперед, специфічною нормотворчістю, протиставленням своїх норм і цінностей зовнішнім, набуваючи певних рис «мікросуспільства», в якому трансформуються традиційні погляди і формується свій «образ світу» і способу буття в ньому особистості. Англійський соціолог М. Брейк виділяє такі субкультурні типи молоді, як «нормальна» молодь, делінквентна молодь, культурні бунтарі, політично активна молодь.

На задоволення культурних потреб молоді, проведення дозвілля (як ще один елемент молодіжного середовища) значно впливають соціально-економічні фактори: соціальний статус молодих людей та їх батьків, середньодушовий прибуток у родині, майно (власність), наявність вільного часу. При цьому матеріальне становище двояко відбивається на задоволенні культурних потреб – у безпосередній актуальній формі, коли певні соціальні групи молоді вже володіють предметами та способами опанування культури, і в опосередкованій потенційній, коли вони лише володіють реальною можливістю придбати ці предмети й засоби. [5, с. 107].

Як велика соціально-демографічна група, молодь характеризується певними загальними ознаками: а) вищим рівнем освіти порівняно з іншими групами; б) великим соціальним динамізмом, мобільністю, романтизмом, нестриманістю; в) значним потягом до нового, прогресивного способу життя.

Серед соціальних проблем українського суспільства, які на думку української молоді є найважливішими, – безробіття, зростання цін, низький рівень заробітної плати, загальне зниження рівня життя, зростання злочинності, зuboжіння населення, наркоманія, СНІД.

В умовах глибокої трансформації суспільних відносин значна частина української молоді втратила потяг до життя позитивні життєві орієнтири, можливість життєвої реалізації. Ослаблення дії старих регулятивних чинників і несформованість нових, спричинили істотне посилення негативних явищ, поширення поведінкових стереотипів, хибно сприйнятих за вияви свободи особистості. Молодь потребує: забезпечення матеріальних потреб для свого розвитку та продовження свого роду; повноцінного спілкування, що породжує проблему самогубств; важливою є можливість працювати за спеціальністю з достойною винагородою за працю.

Отже, на жаль переважна більшість проблем молоді – це складові загальних потреб українського суспільства. Значна частина молоді не

цікавиться політикою й вважає неважливою участь у виборах, не відчуває себе господарями своєї держави і не бачить соціальну перспективу в Україні. Немає зацікавленості у самоорганізації молоді та молодіжному русі, через які вони мають можливість виявляти свою позицію. Низьким є рівень правової культури.

Список літератури

1. Бебик Я. М., Головатий М.Ф., Ребкало В.А. Політична культура сучасної молоді. – К.: У НДІПМ, 2004.
2. Карнаух А. Проблеми молодіжної політики в сучасній Україні / Анна Карнаух // Політичний менеджмент. – 2005. – № 4 (13). – С. 63–69.
3. Криворучко Ю.З. Ціннісний зміст і принципи структурування молодіжного руху в процесі демократичних перетворень в Україні / Ю. З. Криворучко. – Львів, 2005. – 20 с.
4. Мартинюк І.О. Проблеми життєвого самовизначення молоді (досвід прикладного дослідження). – К., 2003.
5. Піча В. М. Соціологія: Курс лекцій / В. М. Піча, О. М. Семашко, Н. Й. Черниш та ін. ; за ред. В. М. Пічі. – К. : Заповіт, 1996. – 223 с.
6. Титма М.Х., Саар Э.А. Молодое поколение. – М.: Мысль, 2006.
7. Ярошенко О. Молодь України у дзеркалі соціології / заг. ред. О. Балакіревої, О. Ярошенка. – К. : УІСД, 2001. – 210 с.

REFERENCES

1. Bebik, Golovaty, Rebkal. PolItichna kultura suchasnoyi molodi. – K.: UNDIPM, 2004.
2. Karnauh. Problemi molodIzhnoyi politiki v suchasnyy Ukrayini / Anna Karnauh // PolItichnyy menedzhment. – 2005. – № 4 (13). – С. 63–69.
3. Krivoruchko. Tsinnisniy zmist i printsipi strukturuvannya molodizhnogo ruhu v protsesi demokratichnih peretvoren v Ukrayini / Krivoruchko. – Lviv, 2005. – 20 s.
4. Martinyuk. Problemi zhittEvogo samoviznachennya molodi (dosvid prikladnogo doslidzhennya). – K., 2003.
5. Picha. SotsIologiya: Kurs lektsiy / Picha. Semashko, Chernish ta In. ; za red. Pichi. – K. : Zapovit, 1996. – 223 s.
6. Titma, Saar. Molodoe pokolenie. – M.: Myisl, 2006.
7. Yaroshenko O. Molod Ukrayini u dzerkallI sotsIologiyi / zag. red. O. Bala-kirevoyi, O. Yaroshenka. – K. : UISD, 2001. – 210 s.

Надійшла до редакції 17.01.2018